

a) A fonál 20 kp nagyságú erővel húzza felfelé a dugattyút, és így $0,2 \text{ kp/cm}^2$ nyomást fejt ki. Ezt a légnyomásból levonva megkapjuk a gáz nyomását:

$$(1,033 - 0,2) \text{ kp/cm}^2 = 0,833 \text{ kp/cm}^2.$$

A gáz térfogata 1 l, normáltérfogatát a Boyle–Mariotte-törvényből határozzuk meg:

$$V_0 = \frac{0,833}{1,033} \cdot 1 \text{ l} = 0,806 \text{ l}.$$

Mivel 22,4 l normálállapotú oxigéngáz tömege 32 g, ezért a hengerben levő gáz tömege

$$m = (0,806/22,4) \cdot 32 \text{ g} = 1,15 \text{ g}.$$

b) Az egyensúlyi helyzetből mozdítsuk ki a rendszert, és vizsgáljuk meg az így kialakult állapotot.

Mozdítsuk ki a kart α szöggel. Akkor számítsuk α -t pozitívnak, ha a kart felfelé térítettük ki. A fonálerő cosinus-függvény szerint változik: $(20 \cos \alpha)$ kp. A gáz nyomását ismét a Boyle–Mariotte-törvény alapján számíthatjuk ki:

$\frac{0,833}{1 - (\alpha/2)} \text{ kp/cm}^2$. A külső légnyomás változatlanul $1,033 \text{ kp/cm}^2$. A dugattyúra ható erő

$$\Delta F = \left[\left(\frac{0,833}{1 - (\alpha/2)} - 1,033 \right) \cdot 100 + 20 \cos \alpha \right] \text{ kp}.$$

Egyszerűsödik ez az összefüggés, ha felhasználjuk az $\frac{1}{1 - (\alpha/2)} = 1 + \frac{\alpha}{2}$ és a $\cos \alpha = 1 - \frac{\alpha^2}{2}$ közelítéseket $\alpha \ll 1$ feltevés mellett:

$$\Delta F = (4,16\alpha - 10\alpha^2) \text{ kp}.$$

Az egyensúlyi helyzet ($\alpha = 0$) környezetében $\Delta F > 0$, ha $\alpha > 0$ és $\Delta F < 0$, ha $\alpha < 0$. A dugattyúra mindig olyan erő hat, amely visszatéríti egyensúlyi helyzetébe, így ez az egyensúlyi helyzet stabil.

Demeter István (Szolnok, Verseggy F. Gimn., III. o. t.) dolgozata alapján